

DISCURS D'OBERTURA

JOSEP ALSINA I BOFILL
President

Molt il·lustre senyor representant del Batlle de Perpinyà! Senyores! Amics!

A la cordial benvinguda que els nostres companys del vell comtat del Rosselló ens han donat a través de les paraules del Dr. Andreu Roquere, Conseller Municipal i representant del Batlle de Perpinyà, i del Dr. Jordi Baillat, President d'Honor de l'Orde dels Metges, no podria contestar amb més eloqüència que la que enclou un mot curt i rotund: gràcies!

Gràcies per haver-nos invitat primer i per haver-nos ajudat tant en l'organització d'aquest Congrés; i gràcies sobretot per haver creat aquest clima de festa de l'esperit, xalest i responsable alhora, que avui ens envolta. I ja personalitzant, gràcies al senyor Batlle i a la Municipalitat de Perpinyà que varen acollir, amb una amabilitat insuperable i amb un oferiment de col·laboració que no podíem desitjar millor, la iniciativa d'aquest Congrés. Gràcies al Dr. Roquere, que n'ha estat en bona part padrí, per la seva tan eficaç col·laboració personal, i al Dr. Francesc Català, que, vençant les molèsties del desplaçament, tantes vegades ha acudit a les sessions de la Junta Rectora, a la qual ha aportat tant d'entusiasme. Gràcies a l'Orde de Metges i al Sindicat pel suport que han donat al Congrés.

I gràcies a tots els qui han escoltat la nostra crida i hi han respost. Si entre ells haguéssim d'establir jerarquies, n'ocuparien la primera els amics de l'Alguer, el fervor dels quals ha hagut de superar l'enuig d'un llarg periple per a ésser avui ací entre nosaltres. I després la nodrida representació del País Valencià, que ve a recordar-nos, n'estic segur, el deute que els Congressos de Metges de Llengua Catalana tenen amb València. I els de les Illes i els d'Andorra i els del Principat. Tots ells, pel sol fet d'inscriure's, han fet possible que la idea de la represa d'aquestes reunions de metges i altres biòlegs dels països catalans es fessin realitat; i ara participant-hi, donaran a les deliberacions la solvència indispensable. Perquè aquest ha d'ésser un Congrés de tots al servei d'uns problemes transcendents, no sabria destacar gaire el paper dels qui han volgut encarregar-se de l'àrdua feina de plantejar-los. Els ho agraïm de ben de veres, però cal que a l'hora de marcar orientacions i pautes i d'assentar conclusions siguin els més, si no tots, els que hi deixin empremta.

Davallant a l'aspecte material, no gens negligible però, el nostre agraïment a tots els que s'han prestat a suportar les càrregues d'aquest aplec.

Al davant de tots, els Col·legis de Metges de Girona i de Barcelona, la generositat dels quals ha estat fora mida gràcies a la compenetració que han sentit amb el nostre projecte les Juntes de Govern successives. Els noms d'Albert Caselles, de Josep M. Nolla, de Joaquim Tornos, de Carles Pijoan i de llurs col·laboradors són noms d'uns bons, incondicionals amics. Els altres Col·legis de Metges de les terres catalanes, els Laboratoris farmacèutics i les entitats bancàries i d'estalvis, el nom dels quals queda consignat en aquest Llibre d'Actes, han ajudat decisivament a la realització del Congrés. Tots s'han guanyat la nostra gratitud.

El Congrés del 1936

És obligat i és just de recordar avui el Congrés del 1936 reunit també aquí, a Perpinyà.

Els qui, pels anys que duem a coll, vàrem poder participar-hi, en guardem un record inesborrable. Inesborrable és un qualificatiu potser una mica massa usat, però en aquest moment no en trobo cap altre de més adient. El Congrés del 1936, el IXè. dins la sèrie dels de Metges de Llengua Catalana, va fer bona feina. La primera, aplegar un bon nombre de companys de les diferents comarques catalanes: uns tres-cents del Principat, de les Illes i del País Valencià; setanta-tres del comtat del Rosselló i catorze de les terres occitanes. La segona, reunir un nombre important de ponències i de comunicacions d'una gran qualitat. Tothom podrà comprovar-ho llegint-les o fullejant-les si més no. Pedro i Pons, Puig i Surreda, Trueta, Baillat, Cuatrecases, Rodríguez-Arias, Tolosa, Antoni Trias, Sayé, Tarragó eren les figures més solvents i les més adients als temes tractats dins el panorama científic del nostre país en aquell moment. Presentaren unes ponències de gran valor, en les quals destaca el caràcter fonamental de la Medicina catalana de llavors i de sempre: l'objectivitat essencial, indefallible, basada en la més correcta i fidel observació clínica. Les comunicacions aportaren la contribució d'un gran nombre de metges i d'altres biòlegs dels països catalans.

Però tot i ésser molt important, no és de segur la densitat científica allò que més profundament deixà gravat en el nostre esperit el record d'aquell Congrés. Allò que li donà una lluïssor especial entre els altres Congressos de convocatòria idèntica fou l'ambient, el clima.

També vibrant per demés havia estat el que envoltà el Congrés del 1930 que reprenia la sèrie després d'un silenci de set anys imposat per la dictadura de Primo de Rivera. Però, si aquest fou un Congrés amb clima d'esperança, el del 1936 fou marcat per un clima d'exaltació nacional. Després de dos segles i mig de marginació política i de repressió cultural, el Principat de Catalunya es tornava a trobar llavors en possessió d'òrgans propis de govern, de decisió i d'administració, independents en bona part dels generals d'Espanya. Ens sentíem tots una mica afeixugats de respon-

sabilitat, però cofois i exultants alhora. Ens sentíem al capdamunt d'una llarga i aspra pujada on havíem deixat dolors, sacrificis i decepcions, i empeníem la marxa pel difícil però desitjat camí de reconstruir un país, el nostre país. Era un moment històric gràvid d'esperances il·lusionades. Això i la cordialíssima i tan operativa acollida dels catalans del Nord configuraren el clima espiritual del Congrés del 1936. Sentiments que varen ésser justament traduïts per tots els qui varen intervenir en la sessió inaugural.

El Dr. Baudru, en el doble paper de Batlle de la ciutat i de president del comitè organitzador del Congrés, inicià els discursos amb belles i cordials paraules. «Amics catalans i amics occitans —va dir—. En el clos d'aquesta casa de la vila, on a través dels segles foren vetllades i mantingudes les llibertats catalanes, des del cor mateix de la capital del Rosselló... en nom de Perpinyà jo us dic: Sou a casa vostra.» A continuació parlà el Dr. Witver de Froutiguen, president del Sindicat Mèdic dels Pirineus Orientals, corporació que havia tingut una intervenció decisiva en l'organització del Congrés. Va cloure el seu discurs dient: «Cal que tots junts treballem per tal d'aconseguir que a base de les tasques d'aquest Congrés —d'un Congrés que ve a ésser la festa major de la Medicina Catalana— resti assegurada una permanent col·laboració que faci cada dia més íntima la nostra germanor a través de les muntanyes.» A continuació llegí el discurs presidencial el Dr. Puig i Sureda, viu encara avui però que no podem tenir entre nosaltres, tal com voldríem, a causa de la seva invalidesa. El discurs de Puig i Sureda és una peça antològica dins el repertori de les oracions pronunciades en els successius congressos; la seva lectura és indispensable als qui vulguin conèixer l'aportació del Rosselló a la Medicina durant l'edat mitjana i moderna. En el capítol de salutacions, Puig i Sureda s'adreçava al representant de la Generalitat de Catalunya, el Conseller de Sanitat Dr. Manuel Corachan, amb aquestes paraules ben fidels a l'esperit col·lectiu del moment: «A vós, representant de la nostra Generalitat..., per a qui són totes les nostres confiances d'avui i totes les esperances pel demà de Catalunya». Manuel Corachan, en contestar, va dir, entre altres coses: «Venim ací a servir la Ciència, que és universal. La servirem en la nostra llengua... I jo tinc el ple convenciment que pel valor del contingut científic i humanitari de les nostres comunicacions ens farem dignes de l'alt instrument mitjançant el qual sonaran i prendran matís i forma articulada».

M'entretinc rememorant el Congrés del 36 perquè, malgrat els quaranta anys passats, és el nostre precedent immediat, però tan llunyà que si els joves no el poden conèixer, els vells ja no podem recordar-lo gaire. Però com a punt de comparació continua essent absolutament vàlid per a veure com responia a una convocatòria similar l'estament del 36 i el d'ara.

En la sessió administrativa que clausurà el Congrés hom va prendre l'acord de celebrar el següent, el 1938, a la ciutat de València, i d'encarregar-ne la presidència al Dr. Manuel Corachan, valencià de Xiva, castellano-

parlant, doncs, de naixença, però plenament identificat amb la realitat nacional de Catalunya.

Ni el Congrés de València fou mai convocat ni el Dr. Corachan pogué participar mai més en la vida col·lectiva perquè morí el 1942 després de dures contrarietats personals i familiars.

L'esfondrament del 1936

Pocs dies després de clos el Congrés s'abocà damunt el Principat, el País Valencià i les Illes la gran tragèdia de la nostra guerra civil. Quan aquesta acabà, començà la tragèdia bèl·lica per als nostres germans de França. Però, el final de la catàstrofe no fou igual per a tots. Per a vosaltres, catalans del Rosselló, tot tornà al seu lloc d'abans. Per a nosaltres començà una trista, descoratjadora etapa de regressió i de silenci. Silenci d'estabornits el dels qui havíem sofert l'esfondrament de totes les nostres il·lusions culturals i polítiques. Silenci d'inconsciència, potser només d'ignorància, el de les noves fornades.

I regressió de totes les activitats culturals. Recordem només les lligades íntimament amb les nostres disciplines. La Universitat Autònoma de Barcelona del 1933 havia obert les portes a totes les figures destacades de la intel·lectualitat del país. Puig i Sureda, Corachan, Pere Domingo, Ribes i Ribes, Ignasi Barraquer, Carrasco, Celis, Rodríguez-Arias, Mira, Joan Cuatrecases, Reventós, Sayé en foren nomenats professors. El 1939, tots ells en foren bandejats i la Universitat fou degradada a la migrada condició de les altres Universitats d'Espanya. Les càtedres de les noves especialitats foren suprimides i el personal docent reduït a un catedràtic i un adjunt per a cursos de 300 a 600 alumnes. Pedro i Pons deia: «Ridícula i inadmissible per tots conceptes és aquesta reducció del professorat a què són condemnades les Càtedres». I Laín Entralgo, pel seu cantó: «La cuantía del profesorado intermedio y su retribución son, si se me permite decirlo así, impresentables».

Aquest replegament tan dràstic de l'activitat docent afectà també la investigació. La gran feina feta per l'Institut de Fisiologia de la mà d'August Pi-Sunyer i de Bellido quedà closa i mai més no ha estat represa. Només la secció adscrita a la Càtedra de Farmacologia ha dut a terme una actuació remarcable.

També el Laboratori Municipal, que havia aconseguit cotes tan altes d'eficàcia i de prestigi sota la direcció de Ramon Turró, Pere Domingo i Pere González, sofrí una brusca davallada en les seves activitats amb la nostra tragèdia col·lectiva.

La contesa bèl·lica i política tingué una altra derivació, dolorosa en l'àmbit personal i funesta per a la col·lectivitat: la dispersió de gran nombre de metges catalans. I l'empobriment de la vida cultural del país ha dut una conseqüència igualment funesta: l'emigració de la joventut mèdica.

La dispersió del 1939 s'endugué alguns dels científics que més havien contribuït a aixecar el nivell de la Medicina en els països catalans. Amb tota la recança de no poder-los citar tots, recordo August i Santiago Pi-Sunyer, Pere Domingo, Josep Trueta, Rossend Carrasco, Bellido, Joaquim i Antoni Trias i Pujol, Jaume Pi-Sunyer i Bayo, Joan Cuatrecases, Antoni Oriol, Pere Gabarró, Albert Folch, Josep Puche, Emili Mira. Alguns pogueren començar una nova vida i reprendre la feina en el país que els acollí. Altres no tingueren aquesta oportunitat. Però el mestratge de tots, tant el dels que han mort a l'exili, com el dels que hi continuen, com el dels que han tornat, ha estat perdut definitivament pel nostre país.

L'emigració dels graduats en Medicina ha estat també transcendent. Oriol Casassas calcula que un 5 per cent dels metges emigren en acabar els estudis o poc després. Uns se'n van per resoldre el problema econòmic personal, però molts ho fan perquè no troben un lloc on poder realitzar l'afany d'investigar que senten. Avui veiem amb satisfacció i recança noms de compatriotes nostres entre els qui fan feina en importants centres d'investigació de fora. D'Oxford ens arribaren les magnífiques troballes experimentals de Josep Trueta sobre patologia òssia i fisiopatologia renal; i a Massachusetts, Jordi Folch i Pi aprofundeix, almenys com qui més, la bioquímica del sistema nerviós. He recordat aquests dos noms com a exemples; no són pocs els que podria afegir-hi, però no seria oportú de dreçar aquí la llista exhaustiva dels qui duen la intel·ligència catalana a servir la ciència de tots a través de centres forasters.

Totes les societats científiques: Institut d'Estudis Catalans, Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques, Societat de Biologia, Acadèmia de Medicina i Cirurgia, foren tancades amb pany i clau. Les publicacions, suspeses.

Bé que penós per les conseqüències, sempre és un consol de veure que els enemics de la llibertat es confessen ells mateixos incompatibles amb la cultura.

El recobrament

Aquesta antinòmia sempre acaba, tard o d'hora, amb la resurrecció de la cultura del poble. Són ben vàlides avui les justes paraules d'August Pi-Sunyer en obrir el Congrés de l'any 1930 després de set anys de silenci forçat: «La vida catalana continua i ha pres nova embranzida. Perquè no és possible d'anihilar ni un poble ni una cultura quan aquest poble en té plena consciència i aquesta cultura s'entronca alhora amb les profundes arrels de la terra i amb la cultura de tot arreu».

Si les institucions acadèmiques pogueren reprendre tard o d'hora llurs activitats culturals, l'entroncament amb el país hagué d'ésser dissimulat durant llargues anyades. L'Institut d'Estudis Catalans, que no ho ha dissimulat mai, ha hagut de dur una vida pràcticament clandestina subjecta

a l'humor del «Pilat» de torn. L'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears no ha pogut usar el seu apellatiu territorial fins el 1967.

Però la llengua pròpia continuava absent de les sessions acadèmiques i de les publicacions. Se n'exceptuen les de l'Institut. El primer treball de tema biològic aparegut en català després del 1939 és «Histopatologia d'una nova capa d'epiteli semiescamós pla que cobreix les mucoses digestives», que obtingué el Premi Prat de la Riba atorgat per aquesta institució el 1947. L'autor és un metge emigrat, Frederic Duran i Jordà, que llavors ocupava la direcció del departament de Patologia de l'Hospital Ancoats de Manchester. El segueix «La Poliomièlitis a Barcelona durant l'any 1959», premiat el 1960 per la Reial Acadèmia de Medicina, de Barcelona, i del qual és autor el nostre secretari general, Frederic Coromines i Beret.

La progressió és molt lenta i, fins que el 1962 la Societat Catalana de Biologia no reprèn les seves activitats, no es produeixen sessions acadèmiques regulars en català ni hi apareixen publicacions periòdiques. Dos anys més tard, a Manresa, en una reunió convocada per l'Associació de Cardiologia i Angiologia torna a sonar la llengua del país en les activitats públiques de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques. Fins el novembre de 1970 la Reial Acadèmia de Medicina no prescindeix ocasionalment de la llengua forastera per a solemnitzar l'ingrés d'un nou acadèmic. I fins el gener d'enguany no reapareix en idioma autòcton «ANNALS DE MEDICINA», l'òrgan de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, que també en aquest mes de gener ha aprovat la modificació dels Estatuts per tal que el seu nom oficial recobri l'autenticitat.

Entre tants d'esforços per tornar a expressar la Medicina en català, cal donar el valor que mereix l'obra de les «Monografies Mèdiques», que reprenia passats més de quaranta anys la idea i la realització de Jaume Aguader i Miró. Ha estat una empresa ambiciosa perquè pretenia de posar a les mans de tots els metges dels països catalans uns textos dignes en un llenguatge digne; i per tal d'arribar a un grau màxim de divulgació, calia estalviar tota mena de contribució als beneficiaris. Al cap de set anys han estat editades tretze monografies, i ningú no gosarà contradir que l'empresa —fruit d'un gran esforç d'un petit grup— ha reeixit totalment.

La reinstauració del català en tota la nostra vida i l'expressió científiques —que tants voldríem accelerar— ha d'ésser forçosament lenta. Diverses generacions de metges han estat emmolats per una escola i per una Universitat que han volgut ignorar que el nostre país té una llengua pròpia tan noble i útil com qualsevol altra; una realitat que les nostres autoritats només han recordat quan volien perseguir-la. Avui aquesta realitat ja no és negada per ningú. El català ha entrat, vencent grans obstacles, a l'escola i a la Universitat. Dins les noves generacions de biòlegs i de metges que sortiran aviat a la vida pública n'hi haurà molts que trobaran que el més normal és expressar-se en la llengua pròpia. No és massa agosarat de pensar que aquest Congrés pugui ésser l'inici d'una nova etapa de la vida acadèmica del nostre país, de la presa de consciència col·lectiva del

Presidència de la Sessió d'obertura. El president del Congrés, Dr. Alsina i Bofill, llegeix el discurs inaugural.

Recepció a la Casa de la Vila de Perpinyà. El Dr. Andreu Roquere saluda els assistents.

nostre estament. Deia Vicens i Vives que «el primer ressort de la psicologia catalana no és la raó com en els francesos; la metafísica com en els alemanys; l'empirisme com en els anglesos; la intel·ligència (que jo substituiria per sagacitat) com en els italians; o la mística com en els castellans. A Catalunya el mòbil primari és la voluntat d'ésser». Els metges catalans distrets i dispersos no li haurien servit fins ara d'argument (Casassas). Però ningú no ens pot llevar l'esperança que a partir d'ara, qui sap si gràcies a la vibració que ha provocat la nostra crida, tornarem a ésser l'estament despert i sensible que era per allà els anys de la trentena.

Que Carles Riba em perdoni si goso de parafrasejar-lo: si un aplec pot ésser el retrat d'un estament, podem aspirar que aquest Congrés aparegui amb trets característics i constants del nostre. Per a bé o per a mal, tant se val. En tot cas és per aquí que podríem fer-nos un noble orgull: d'ésser algú dins una pàtria i dins una tradició; i fer-nos encara un propòsit: ésser algú de cara a un futur.

L'esperit de la represa

Encarats a una pàtria, a una tradició, i projectats els ulls del futur cap a una collectivitat sense estrats ni fronteres, venim a Perpinyà. O més ben dit: hi tornem.

Tornem a Perpinyà de bon grat. Per moltes raons. N'és una que la invitació per a reunir-nos ací ha partit de vosaltres, metges del Rosselló que vinguéreu a Vic l'any passat; i ens invitàreu, com altres vegades ens heu invitat a venir per a reunions menors, però no de menys cordialitat. Una altra raó és el pes de Perpinyà dins la nostra història quan l'Albera no era frontera sinó frontissa entre dos vessants d'un mateix país. Recordem que Pere III fundà a Perpinyà el 1350 el segon Estudi General (Universitat que avui en diríem) de la Confederació catalano-aragonesa. I sobretot hi venim de grat perquè saltant avui una frontera política retrobem germans de nissaga i d'història molts dels quals parlen encara la nostra llengua; la llengua de la terra i de la cultura d'aquesta terra; la que serví de vehicle a les aportacions de Catalunya a la civilització de tot el petit món medieval, la llengua de Toluges i del Consolat de Mar, de l'Abat Oliba i dels marxants i dels almogàvers. I hi trobem com sempre les nostres barres catalanes com les hi hem trobades tantes vegades i les vèiem flamejar anys endarrera amb una mica de tel als ulls quan Albera avall això no era possible. I ens trobem també de gust a França, pàtria de la llibertat i de la democràcia, que ha donat a la ciència un sentit plenament humanístic. La Medicina europea, i més que cap altra la Medicina francesa, ha influït directament, decisivament, l'estil de la Medicina del nostre país. N'és testimoni el profund sentit clínic que sempre ha tingut, i tan sòlid que ha pogut sobreviure a la forta influència experimentalista procedent dels països saxons. I és la lògica francesa servida per una llengua treba-

llada i matisada la que ha deixat un llegat insuperat a la ciència clínica a cavall dels dos segles, el passat i l'actual.

Els problemes que ens plantejem

Venim de bon grat per raons de comunitat i per raons d'afinitat, però no venim a embadalir-nos —i menys a embadocar-nos— amb la història, amb la nissaga i amb els lligams humans que ens ajunten dins una abraçada de germanor. Venim a plantejar-nos uns problemes que ens preocupen i que demanen la nostra reflexió.

De fa uns anys els conceptes, les estructures, els objectius de la Medicina tradicional senten el trontoll que anuncia la imminència de canvis substancials. Podem parlar, amb fonament, de crisi de la Medicina, és a dir d'una cruïlla que s'obre davant l'evolució ininterrompuda de la seva base científica i de l'art d'aplicar-la. Des de la manera de comprendre la biologia dels fenòmens patològics fins a la projecció cap a l'individu i cap a la comunitat dels nous coneixements en els plans de la cura i de la prevenció, tot ha estat somogut en els darrers trenta anys. Essent «tot», no podíem pas fer una revisió global del canvi ni tan sols del sentit del canvi. Hem hagut de triar, i ens hem quedat amb tres aspectes del problema global. Un d'essencialment biològic, la dinàmica de la infecció; un altre d'extensa i profunda repercussió social, la funció del metge en la recerca de la salut; i un que és a la base de tot: l'ensenyament de la Medicina, que hem confiat als qui avui en són coprotagonistes, els estudiants.

Si dins el camp biològic ens hem decantat per la infecció no ha estat perquè sí, sinó perquè un dels sectors de la patologia mèdica que ha experimentat un canvi més radical en els darrers decennis és el de les malalties infeccioses. I no solament en llur freqüència sinó en llur agressivitat. Els biòlegs procuraran de dir-nos tot seguit el perquè d'aquest canvi, els clínics n'analitzaran les conseqüències i els farmacòlegs ens explicaran tot el molt que hem d'agrair a les novetats terapèutiques dels darrers quaranta anys i el poc que els hi hem de retreure.

La inajornable necessitat de compassar la funció del metge i l'objectiu de la Medicina amb tota la complexitat que implica la recerca de la salut ens ha dut a plantejar la segona ponència amb una amplitud que depassa de molt les possibilitats conceptuals i tècniques del metge en el seu paper tradicional.

Com diu la justificació d'aquesta segona ponència, «hem deixat enrera els temps del metge que podia abstenir-se de conèixer les normes essencials de l'ecologia i de la sociologia. Avui cal que el metge sigui capaç de descobrir les relacions intenses i molt sovint amagades que existeixen entre el fenomen biològic i els fenòmens polítics i socials».

D'aquesta interrelació en el pla col·lectiu, se n'ocupen els nostres ponents amb gran solvència; i també amb passió, perquè aquesta comunitat

pastada amb tants d'imponderables que forma el país, té necessitat imprescindible de la protecció i de la cura de tots els qui se'n senten responsables, metges i no metges.

Contra la deshumanització de la Medicina

Aquest estil de considerar l'home sa i l'home malalt en tota la seva complexitat, cal que el metge no l'oblidi ni un moment en la seva quotidiana feina de curar. Aquesta complexitat que avui estudiem en el pla col·lectiu ha de regir l'actuació del metge també en el pla individual. No seria bo que el macrocosmos de la comunitat obtingués més deferències que el microcosmos humà. L'home sa i l'home malalt no han d'ésser mai un número de llibreta, una història clínica, un cas per a il·lustrar una sessió acadèmica. Un ulcerós, un hipertens, un anginosós és un individu que al costat del problema patològic té sempre problemes humans: familiars, laborals, econòmics. És un fet que el metge no pot oblidar mai, perquè tota aquesta problemàtica, de tessitura a vegades angoixant, pot influir decisivament en l'evolució de l'organopatia. He tractat no fa pas gaire d'assenyalar la diferència i fins i tot l'antagonisme que pot haver-hi entre la ciència de guarir malalties i l'art de curar malalts. Aquest art exigirà sempre la comprensió de la personalitat del malalt a través de la comunicació que el metge ha d'establir-hi des del primer contacte.

Fer ressaltar aquesta exigència és avui més imperiós que mai perquè tots veiem que l'exercici de la Medicina s'encamina cap a la despersonalització del malalt i del metge. Aquell es va convertint en un objecte d'estudi; aquest va essent depassat per la tècnica de l'utilatge. Cada cop més, el malalt se sent més atret pel prestigi d'una institució que pel nom d'un metge. Cada cop el metge se sent menys disposat a aprofundir el diàleg amb el malalt i més inclinat a refiar-se de les indicacions impersonals dels paràmetres.

Potser algú pensa que això són aprensions d'un metge vell. A mi em recomforta de veure que dins la segona ponència hi ha dues aportacions de metges ben joves que revelen preocupacions similars a les meves. Una d'elles parla dels malifets de l'exercici despersonalitzat de la medicina; una altra reivindica el dret del malalt a tenir una informació fidedigna del seu estat i a participar en les decisions a prendre. Totes dues advoquen com jo ho faig ara perquè per damunt de la tècnica sigui la comprensió integral de l'home malalt del cos o de l'esperit allò que presideixi l'art de curar.

Justificació de la convocatòria

No seria oportú de continuar glossant els temes dels quals els més entesos que jo tractaran avui, demà i demà passat. Deixant de banda la

tècnica, és oportú de reivindicar ara la legitimitat de la nostra convocatòria concretada als metges i altres biòlegs de llengua catalana.

Podríem explicar-la com el resultat de la imposició de la vida, de la consciència i de la llengua catalanes revifades avui després de decennis de silenci, com ho varen ésser per la nostra Reinaxença després de quatre-cents anys de decadència. Però hi ha quelcom més o si voleu allò que n'és la concreció: l'escola biològica catalana.

Martí i Julià, un home excepcionalment lúcid, n'assenyalava els trets fonamentals: qualitat purament científica de la funció clínica; individualització del cas clínic, i no de malalties; consciència del valor transitori de la hipòtesi actual; concedir tanta importància a l'estudi del subjecte com al dels agents patògens; síntesi psico-orgànica.

Segons Carreras-Roca, aquesta escola nostra té dos moments estel·lars: el primer al segle XIII amb la gran figura del valencià Arnau de Vilanova, amb el mallorquí Ramon Llull i amb Eiximenis, nascut a Girona i mort aquí a Perpinyà. El segon, en el nostre segle, entre 1903 i 1939. Pedro i Pons lliga aquest segon esclat de la nostra Medicina amb la fundació de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques el 1878. L'Acadèmia posa fi efectivament a una època en què els metges il·lustres no tenien continuadors; és a dir, deixebles. Ella els posa en contacte amb llurs col·legues, els humanitza i estableix entre uns i altres un corrent d'estímul i una atmosfera d'emulació. En poques paraules, crea una escola.

L'escola biològica catalana té, doncs, història pròpia, i això ja és un certificat d'existència. I té també, com acabo de dir, unes característiques diferencials; característiques que queden perfectament explicades perquè Catalunya, essent país de marca, ha rebut més influències culturals dels veïns i ha estat més afectada pels vents d'opinió i de tendència que qualsevol altre país situat més a recer. Hi ha una afinitat entre nosaltres i Europa en la manera d'entendre la Medicina que no ens vexa sinó que ens distingeix.

Si en el terreny conceptual és ben just d'alinear-nos dins una comunitat, ho és també en el terreny dels requeriments operatius. Amb els nostres Congressos, venia a dir Pi i Sunyer en obrir el del 1930, «els metges catalans formaran un cos viu i conscient capaç de forjar una personalitat plural molt superior a la suma amorfa d'individus». Una personalitat que es manifestà decididament per la consciència gremial en crear el Sindicat de Metges de Catalunya nascut dins el III Congrés de Metges de Llengua Catalana reunit a Tarragona el 1919; i que continua reivindicant avui abans de tot una unitat espiritual, ni política ni geogràfica, sinó apuntalada en el vincle immaterial de la llengua. L'apel·lació «de llengua catalana», que hem donat al nostre Congrés com tingueren els precedents, vol dir, doncs, que hi són convocats els metges i altres biòlegs de tots els països on la nostra llengua és vigent, sense exclusió de cap mena. Tant o més que els catalanoparlants de naixença, hem d'acollir i d'escoltar els qui en són d'adopció; en llavis d'ells, la nostra llengua, ni que sigui premiosa, mereix

una més alta estima perquè tradueix un afany de compenetració i d'afecte.

Probablement algú pensa que davant l'escassa o nul·la audiència internacional del català seria millor que els nostres estudiosos adoptessin decidivament per a l'exposició de llurs treballs una llengua d'àmbit mundial. És evident que com a vehicle de relació exterior hem de fer-ho com ho fan països la llengua dels quals té un àrea petita. Però també és un fet que els països europeus d'una sòlida tradició cultural amb idioma d'àrea tan reduïda com la nostra o més (Finlàndia, Suècia, Noruega, Dinamarca, Holanda, Flandes) no n'usen d'altra en les sessions acadèmiques, en les universitats i en les publicacions interiors.

He dit —i ho repeteixo perquè sempre és just i oportú— que demanar i estimular l'ús del propi idioma en les reunions i publicacions mèdiques és molt més que una velleïtat patriòtica; és voler aprofitar el millor producte de la nostra cultura de segles, que és l'idioma, per tal de formular la nostra cultura d'avui amb un matís propi; un matís que ve a enriquir el patrimoni intel·lectual de tota la humanitat. Perquè tot idioma culte conté en exclusiva una guspira del pensament humà. Si un idioma queda marginat i finalment mor, el capital ideològic comú a tots els homes haurà sofert una pèrdua tan petita com vulgueu però irreparable.

Hem de fer-nos, doncs, dignes de les paraules que Delbouille, de Lieja, adreçà en el VIIè. Congrès Internacional de Lingüística Romànica als representants de cultures no oficials, de cultures sense exèrcit, que deia no sé qui: «peuples qui sont restés fidèles à leur tradition linguistique parce qu'ils ont su restés fidèles a eux mêmes». Avui nosaltres podem ésser fidels a nosaltres mateixos perquè la Medicina, com qualsevol altra faceta de la cultura, pot ésser expressada en català sense limitacions i amb les mateixes possibilitats de formulació que les de qualsevol altra llengua; disposem d'un idioma culte, precís, net i ric. «Perquè —diu Carles Riba— aquí ha estat el gran afer, la gloriosa i no per tothom compresa ambició: crear-nos una llengua comuna, clara i apta, indefinidament disponible... gràcies a un esforç de disciplina lingüística col·lectiva que és potser el més admirable de tota la renaixença catalana». Admirable i indispensable perquè «si una llengua ha de viure cal que es trempi i s'enrobusteixi amb tots els vocabularis tècnics», deia fa molts anys Rubió i Lluch.

En aquesta feina de retornar el català a la seva antiga categoria de llengua de cultura, ha estat decisiva l'actuació de l'Institut d'Estudis Catalans creat per Prat de la Riba el 1907. Gràcies als homes de ciència i als filòlegs de l'Institut, hom ha pogut fixar tot allò que un idioma té de convencional perquè pugui ésser un instrument vàlid per als estudiosos. I en el camp concret de la Medicina, l'edició del Diccionari Corachan i del Vocabulari Mèdic de l'Acadèmia són dues contribucions essencials.

Amb aquest instrument idoni del tot que és el català d'avui podem treballar àrduament —i ho hem de fer— per la indefinida creació i superació d'una cultura pròpia i alhora universal. A nosaltres, biòlegs i metges,

ens toca, abans de tot, d'aprofundir una tècnica per tal d'expandir-ne després els guanys a benefici de la col·lectivitat. Per minúscul que sigui el lloc de partida, els camins de l'esperit són oberts per a tothom; i ho seran sempre. Aprofitem-los per tal de fer present el nostre país entre els que malden per millorar les condicions de vida de la Humanitat.

Cal no oblidar que una cultura, que l'esperit d'un poble, només poden ésser forjats amb vocació i dedicació constants. Només amb l'esforç de cada dia podrem dreçar una pàtria. Només amb l'esforç de cada dia al servei d'un objectiu noble i altruista podrem aconseguir que el nostre estament sigui respectable.

Que aquest Congrés —modest, si voleu, però ple d'illusió i d'esperança— sigui una fita en la trajectòria ascendent de la nostra cultura i de la nostra consciència col·lectiva.